

The Symbolism of the Goats

Reflections of the Rav - Ed. R. Besdin

S. Smiles

For the Yom Kippur sacrificial Temple service (*Avodah*) two male goats were required. "And Aaron shall place lots upon the two goats; one marked for the Eternal and the other marked for Azazel"⁵ (Lev. 16:8). The word *Azazel* is defined by the Gemara (*Yoma* 67b), the Septuagint, and Rashi as a precipitous and flinty rock, a towering peak, from which the goat was hurled to its destruction.⁶ The goat marked for *Azazel* means, then, "the one that is sent away, dismissed, or entirely removed." The Talmud elaborates: "The two male goats for Yom Kippur are required to be alike in appearance, in size, and in value and were to have been bought at the same time"

Sanctaries in Time - Ed. R. Carmel

3 The two goats are similar in all respects, but their fate is very different. One, chosen by lots, has its blood sprinkled by the *Kohen Gadol* before the Ark in the Holy of Holies. Its companion is left standing until, later in the service, the *Kohen Gadol* confesses over it the sins of all Israel. It is then led out into the desert and sent away, "taking with it the sins of all Israel" (*Vayikra* 16:22).

2 He placed one goat at his right and the other at his left. He then put both his hands into an urn and took one lot in his right hand and the other in his left. These he placed on them (one on each of them). The goat upon which fell the lot bearing the inscription "*Lashem*" was for the Lord and that bearing "for Azazel" was later sent forth to Azazel (Rashi, Lev. 16:8).⁸

4 *Hasheva* 14:2

² Return, O Israel, to God your Lord; for you have stumbled because of your sins. ³ Take with you words, and return to God. Say to him: "Forgive

ענין שני שעירי יהיב, הגיד כי ק אבי

6 כאשר אומרים על משהו שהוא "חוזר", יכולים לשאול מאיפה הוא חוזר ולכן הוא חוזר. החוזר בעצמו בודאי צריך לדעת בעיקר לאן לחזור, כי אם לא ידע זאת אינו נקרא "חוזר" כלל. כך הוא בענין התשובה. אמנם, אנו עושים תשובה על חטאים. אך אין להתעלם מהמשמעות הפשוטה של מלת "תשובה" שאדם "שב" למקום שיצא ממנו. יש לנו להתבונן, איפוא, לאן אנו שבים?

7 גרסינו בע"ז יט, ע"א:

"אשרי איש ירא ה' — אשרי איש ולא אשרי אשה? א"ר עמרם אמר רב אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש".
רש"י: "כשהוא איש: כשהוא בחור בכחו, כלומר ממהר להכיר בוראו קודם ימי הזקנה".

יש להעמיק היטב בדברי רש"י: הרי יש כאן תשובה שאיננה מתיחסת כלל לאיזה חטא! מי שלא הכיר את בוראו ועכשו הוא מכירו, הוא "עושה תשובה"! זוהי התשובה הבסיסית: אדם שאינו מכיר את בוראו הוא בהכרח טועה בדרך החיים, וברגע שהוא מכירו, הוא "שב" למקומו האמיתי: הוא יצא מתחת ידו ית' כבריאת יש מאין, ועכשו על ידי הכרתו הוא שב לכור מחצבתו. "תשובה" זו מוטלת על כל אדם, גם על צדיק גמור שאין לו "על מה" לשוב — להכיר את בוראם צריכים כל בני אדם! אולם פשוט הוא שמי שחייב לעשות תשובה על * חטאים בודאי צריך לדעת אל מי עליו לשוב: הוא חייב ראשית כל להכיר את בוראו! כאשר האמונה בבורא ית' ותורתו תקועה בלב בודאות מוחלטת, בלי שום נדנדוד של ספקות, עד שודאות זאת היא ממש גילוי בלב — אז אדם "מכיר את בוראו".

8 *עבר על עשה ושב אינו זו משם עד שמוחלין לו שנא' שובו בנים שובכים* —

מובטח לו שתתקבל תשובתו בכל עת שישוב. מבאר המהר"ל (נתיבות עולם, נתיב התשובה, פ"ג): "מה שעבר מצות עשה רק שיושב בטל מן המצוה ולא קרב עצמו אל השי"ת, ועל כן התשובה מכפרת ששב אל השי"ת.¹ כי העובר העשה... רק שחטר לו המצוה והמעלה שהיה לו לקנות לכך התשובה מכפרת".

ענין שני שעירי יהיב, הגיד כי ק אבי

אדומור וצלהיה, ששעיר לה' הוא לקרב החלק הטוב שבאדם והשעיר לעזאזל הוא לדחות החלק הרע. ונראה לבאר הדברים. הדנה השעיר הפנימי מכפר על טומאת מקדש וקדשיו, והמשתלח על שאר עבירות. ואמרו י"ל (יובא מ'): עד מתי יהי זקוק לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חברו.

56 הענין הדנה לב האדם הוא בהמיק של האדם הפרטי, המכניס ללבו הרהורים בלתי טהורים, זה הוא כמכניס טומאה למקדש.

5c אבל באם ח"ו איננו מחדד אותם תיכף ממנו, אלא עומד ומהרהר בהם; הרי הוא כאילו שה שיעור השתחואה וצריך לזה תיסק וכפרה להוציא הטומאה מן המקדש. אך באשר האדם מלא רע אי אפשר להוציא הטומאה

מן המקדש אלא ע"י שמכניס ללבו הרהורי תורה ותשוקה לקדושה, ותשוקה של קדושה וטהרה תורה דוחין מן הלב תשוקות חיבוניות וטהורים רעים. וזה בא דם השעיר הפנימי שמכניסין לקחיק, הוא פועל דמוני לרתיחת הדם בקדושה, תוכו רצון אהבה רשפי אש שלהבתי, שהוא מדה ומטהר את המקדש מכל חטאיהם ומכל עונותם בטומאת מקדש וקדשיו.

בנוסף לכך, צריכה התשובה לתקן את הזלזול בציווי ה'. אי עשיית מצוה זו אינה רק עבירה ב"שב ואל תעשה" אלא גם ב"קום ועשה", הזלזול בה' והמרידה בו. וכמו שמבאר רבנו יונה את המשנה: "שניים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב ליציים שנאמר 'ובמושב ליציים לא ישב' (אבות פ"ג מ"ב). יש להבין, וכי שניים שיושבים ומשוחחחים על עניני עוה"ז, ליצנות יש בזו? מפרש רבנו יונה: "העושים ישיבה של קבע על דעת לדבר בדברי הבאי ובטלין מדברי תורה שפורקין עולה מעליה... וקובעים מושב לדברים בטלים הרי זה מושב ליציים" - עושים ליצנות מהתורה - כי איך לא זכר ולא שם על לבו כי בעתים ההם אשר הוא משחיתם יוכל להשיג הנעימות ולקנות חיי עולם, אם יקבע העתים המזומנים ההם לתורה... אין זה כי אם בזות לבו את המצוות ואת שכר העוה"ב" (שערי תשובה, ג קעז).

ליצנות היא זלזול. אין מתלוצצים מאדם כאשר קיימת הערכה כלפיו. מי שיש לו אפשרות ללמוד תורה ואינו מנצל אפשרות זו ללמוד, סימן שאיננו מבין את ערך התורה, וזה הגורם לזלזול בתורה. הוה אומר: בכל ביטול מצות עשה יש גם זלזול וליצנות.

10

ע"י אשכנז - 5 י"ב

CLXXVII. The fourth category consists of those who devote themselves to idle gossip and vain pursuits, such as the street idlers. There are two evils in this thing. The first is that all who speak overmuch bring about sin, and the second is that one thereby neglects to learn Torah; and in this thing lie the ways of death. For how can one fail to remember or to realize that in the time which he wasted he could have attained the pleasure of acquiring eternal life, by having devoted the available time, in which he is free of his work and occupations, to Torah? This arises only from one's heart making light of mitzvot and of the reward of the World to Come. Aside from causing much

ק"א חטא ומוסר - 5 י"ב י"א

11

ומה שצריך עוד האדם לידע בענין התשובה. ש ת ש ו ב ה ה י א
ה י ל כ ת א ר כ ת א כ ש א ר ה ה ל ל כ ו ת ש ב ת ו ר ה .
הלכות תשובה הם פסקי הלכות שמקורם בחז"ל לא גרוע מהלכות חמץ.
סוד ההלכה שעלי' סובבים כל הלכות תשובה בכל פרטיהם הוא ש י י ;
א ו י פ ן ח ט א . וכמו הלכות חמץ, שיסוד הלכותי' הוא ה מ ז , נאב
ילמוד האדם הלכות חמץ וידע אותם היטב על בורים, ואחר כל זה ילך לו
וישב ללמוד כל היום והחמץ יניח בביתו הלא זה מגוחך, כן ממש הוא הענין
אם אחר ילמוד ה' תשובה הלכות חרטה בעיניו, ואפי' בהתפעלות רבה
ועצומה, ואח"כ הולך לו ללמוד בהתמדה רבה, אמנם אל ה ט א לא נגע
כלל, הרי זה ד ב ר י מ ב ט ל י מ , והוא כמי שמשאיר חמץ בביתו
מונח ולומד הלכות חמץ.
סוד התשובה הוא להתעסק עם "החטא" לעקרו ולמחותו, כל משאי
ומתנו יהי רק בענין החטא, איך לרכו, להחליטו ולכלותו עד תומו. מה יועיל
לו מה שהוא לומד יומם ולילה, מה שהוא מודרו בעשיית מצות, ומרכה
במעשים טובים וכדומה, אם אל החטא לא נגע! אמנם אם הוא תובע את עצמי
על ביטול תורה, לומד הלכות חרטה על ביטול תורה, ומה יוצא לו ללמוד
בהתמדה - זהו תשובה! זהו מתאים עם ההלכתא של תשובה, שעל דרך זה
נקרא שיש לו עסק עם "החטא". אבל כל עוד שאף אחרי למדו את כל השערי
תשובה ואין יוצא לו ע ס ק זה להתעסק עם "החטא", על האדם לידע
שאינו לו עוד שום שייכות לתשובה, ולא ליום הכפורים.

הענין

אך השעיר לעזאזל שמכפר על שאר
עבירות, היינו עבירות בפועל, ולזה אין עצה
להתחיל תחילה בעשיית מצוות, ועשיית
המצוות תדחה את עשיית העבירות, שהרי כל
עוד שאיננו פורש בפועל מעבירה, אין להכנס
אל שער המלך בלבד שק, אדרבה מוסיף
חדו כח בסטיא, ומקרא מלא הוא (ישעי' א')
מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי, ועכ"פ
צריכין מקודם להסכמה בלב שיעזוב רשע
דרכו, וזהו ענין ידו שיעיר המשתלה, ואך
כל עוד שהלב איננו טהור מהרהורי עבירה
ותשוקות היצוניות, אי אפשר שהלב יסכים
באמת לעזוב דרכו, ע"כ השעיר הפנימי מקודם
שאו כשנטהר הלב תהי' הפרשה מן העבירה
באמת, וזה עד מתי יהי' זקוק המשתלה לעמוד
חי עדי-מתן דמו של חברו:

12

ע"י אשכנז - 5 י"ב

"עבר על לא תעשה ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר שנאמר
"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם".
תשובה על מצות ל"ת מגינה מן הייסורים, אולם לכפרה יזכה רק ביוה"כ"פ.
"כיפור" לשון ניקוי, בו יטהר אתכם עד שתהיו טהורים, נקיים.
מבאר המהר"ל: "אבל מי שעושה מעשה חטא נתרחק ממדרגתו הראשונה
שהיה לו כבר, ויש בו פחיתות וטומאה בעצמו על-ידי חטא, משא"כ כאשר הוא
עובר מ"ע, ולפיכך יאמר שיש בו טומאת החטא, ולפיכך אין לומר בזה שתשובה
בלבד מכפרת (את הפגם שנוצר בנפשו) כי התשובה אינה רק השבה אל השי"ת
בלבד, אבל לסלק החסרון והפחיתות וקבלת טומאה אין כוח בתשובה לסלק דבר
זה... ומפני כך התשובה בלבד אינה מועלת על לא תעשה, רק תשובה תולה ויום
הכפורים מכפר, כי יוה"כ"פ יום הזה מקרב אותם שנתרחקו והיו נחשבים טמאים
כדכתיב 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו',
ומסלק יום הזה הטומאה והפחיתות שקיבל האדם".

13

14

ומה שאמר חז"ל (יומא פו.) על השב מאהבה "זדונות נעשות לו כזכויות"
הכוונה שיקבל מצוות חדשות שלא קיימן, אלא - כפי שהבאנו, בעבירר
לזולל, המרחיקו מהשי"ת. אמנם כאשר שב בתשובה וזכה לקרבה מאו
שהזדון היה הסיבה לקרבו אל ה' - ולהגיע לעשיית תשובה מאהבה. ולפ
לו לזכות, שפגם הזלזול בא לתיקונו.³

סגולת יוה"כ"פ היא כי בו אנו במדרגה של "לפני ה'" היינו קרבה אליו -
"הארת פנים",⁵ היפך "הסתרת פנים".⁶ וכאשר נמצאים "לפני ה'" מוריד השי"ת
את שפע הברכה.
ממשיך המהר"ל: "ולכך קאמר מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר
את ישראל - כי המקוה מטהר הטמא כאשר יתדבק בו לגמרי מבלי שום חציצה
בעולם, כי המקוה לא שייך בו טומאה (מי מקוה אינם מקבלים טומאה כל זמן שהם
מחוברים לקרקע⁷). לכך כאשר יתדבק בו לגמרי מבלי חציצה מסולק מן
הטומאה".⁸

16 Sinners in Time - Ed. R. Carmel [16,17,24,25,27]

Maharal reveals that the two goats represent two faces of klal Yisrael. On the one hand, the essential Jewish soul yearns for and can attain intimate closeness to God. This is symbolized by the sprinkling of the goat's blood in the Holy of Holies. On the other hand, we find that Israel does commit

sins, which seems to contradict their closeness to God. But since the soul of the people of Israel is essentially pure, the sins they commit are induced by external factors and do not represent their true will. On Yom Kippur all of Israel recognize their true potential and reject their sins, which consequently drop off like dry leaves.

17

This is the secret of the atonement of Yom Kippur. It is a day of spiritual redemption when the soul of Israel is freed from the shackles of the *yetzer ha-ra*. This is reinforced by our abstention from food, drink and other physical enjoyments on that day. We demonstrate our mastery over our bodily desires and testify to the essential purity of the Jewish soul.

21 - R. Soloveitchik on the Jews of Awe - Ed. A. Lustiger [21-23/29-35]

On Yom Kippur, Hashem calls man by name, mirroring the very first Yom Kippur when Hashem Himself waited for Moshe on Mount Sinai: "And Hashem descended in a cloud and stood with him there..." (Exodus 34:5).

22

On Yom Kippur, Hashem knocks on the door of every Jew.^{9iv}

It therefore becomes incumbent on us to practice the mitzvah of *hakhnasat orhim* -- the welcoming of guests -- the guest being

Hashem Himself. Hashem yearns to be close to His people on Yom Kippur.¹⁰

23

When the Jew must "search for God when He can be found," the initiative for the search rests entirely with man. The next verse in Isaiah contains the phrase, "let him return to God"; return is up to man. This path to God is not a highway but rather a narrow, winding, and challenging road, reflecting the nature of *teshuvah* throughout the year.

On Yom Kippur, in contrast, God comes forward to meet man. Hashem facilitates the way for Israel's return: He takes us by the hand and shows us how to do *teshuvah*. He removes all obstacles and transforms an otherwise tortuous road into a straight highway: *panu derekh*. In a spiritually desolate world we can easily become disoriented, losing our sense of reality. We are remote from repentance both intellectually and emotionally. In this wilderness, Hashem appears to show us the road home. Suddenly, the normally arduous *teshuvah* process presents no hardship at all. We hear His whisper: *solu solu panu derekh*.

24

ON THE Day of Atonement everything depends on the degree of one's inner yearning for atonement and spiritual elevation. One who lacks this yearning has little hope of achieving true repentance.

מפני כי השעיר הזה אשר טובא דמו לפני ולפנים מורה על מעלת נפש ישראל אשר יש לנפש שלהם הסרה מן הגופניות, ולכן טובא הדם לכפר לפני ולפנים אשר הוא קדוש ומקודש מכל גוף, ואם כן החטא, בישראל, אחר שנפשו קדושה וטהורה מצד עצמם אינו מצד עצם הנפש, שהרי נפשו מצד עצמם קדושה וטהורה, שאם לא כן לא יהיה ראוי להביא הדם במקום קודש הקדשים. אבל החטא הזה אינו מצד נפש ישראל רק הוא בשביל גרוי השטן אשר הוא מתגרה בישראל ומצד הזה בא החטא. ולכן אמרה תורה כי מצד שישראל יש להם נפש טהורה ויש להם קרבן להקריב לפני ולפנים, אם כן החטאים שישראל עושים הוא מיצר הרע שהוא השטן לא מצד עצמם, עד שיש לשטן הוא היצר הרע. חלק בישראל הם החטאים שהם מצד היצר הרע, ולכן אמרה תורה שיתן עונות ישראל על השעיר השני וישלח השעיר במדבר עד שיקח חלקו מן ישראל אשר יש לו אצלם. וחס ושלום לא שיהיה כאן הקרבה אליו כלל שהיא העבודה, רק נקרא ושלח את השעיר הוא ששלח אותו התוצה, כי החטאים בישראל אינם מצד עצמם רק מצד החוץ באו והיינו מצד יצר הרע, ודבר שבא מצד החוץ אפשר שישלח אותם גם כן מעליו. ולכן צריך

18 מהרה"ר - פרשת אהרן

רמח"ל זצ"ל בספרו "דרך ה'" כתב (א, ד, ו): "והנה שורש כל ענין העבודה - המכנה המשותף לכל תרי"ג המצוות - הוא היות האדם פונה תמיד לבוראו והוא שידע ויבין שהוא לא נברא אלא להיות מתדבק בבוראו ולא הושם בזה העולם אלא להיות כובש את יצרו ומשעבד עצמו לבוראו בכוח השכל - בעוה"ז קיימת מלחמה בין השכל להגוף, ועל השכל לגבור על הגוף - היפך תאוות החומר ונטייתו, ויהיה - השכל - מנהיג את כל פעולותיו - פעולות החומר - להשגת התכלית הזו ולא יטה ממנה".⁶

19

עלינו לדעת שאפילו ה"תשובה" התלויה בבחירתנו היא חלקנו במעלת יום הכיפורים, השי"ת הוא שמתחיל אותה בתוכינו ע"י שמכניס בלבנו הרהורי תשובה (אלא שעלינו לנצלם ולהגבירם), ככתוב (סוף איכה) "השיבנו ה' אליך ונשובה", וביארו חז"ל (איכה רבה, שם) "אמרה ננסת ישראל לפני הקב"ה ריבונו של עולם שלך הוא השיבנו (וע"ש בהמשך, ובמכתב מאליהו, ד, עמ' 71 ביאר באריכות את ד' המדרש, ובאופן אחר). דהיינו שההתעוררות הראשונה לתשובה באה מאיתערותא דלעילא.

20

נמצינו למדים שאת הצעד הראשון בתשובת האדם מתחיל הקב"ה, בכך שמכניס בלב הרהורי תשובה. נוראות למתבונן, מה רבו רחמי השי"ת על החוטא, היש רחמים גדולים מאלה! הנה אדם הויד לעשות רע כנגד הקב"ה, ולא זו בלבד שהשי"ת מסכים לקבל את תשובתו ואינו דוחה אותו, אלא שהוא ית' היוחס והמעורר את החוטא לשוב אליו, בזה שמכניס בלב האדם הרהורי תשובה! עלינו לדעת שהרהורי התשובה שעולים בלב מפעם לפעם באים מהקב"ה, ותפקידנו הוא לרצות. להאזין להרהורים האלו ולשמע להם ולא להשתיקם, אלא לשוב בתשובה באמת ובפועל כפי שהם מבקשים ותובעים מאתנו.

25

The secret of the Jews' ability to cleanse themselves from sin on Yom Kippur is the fact that their hearts were not in the sin in the first place. However far the Jew may have drifted from Torah, deep down, in his heart of hearts, he would be only too happy to lead a full Torah life. If he has sinned, this is because of the pervasive influence of the environment and its temptations. Even though he has not yet repented in practice for these sins, Yom Kippur gives him the opportunity to rediscover his true identity and reassert his loyalty to God and the Torah. Once this has been done, even subconsciously, he will mentally reject his sins which can then be shaken off like dust — like the chaff in the parable which could be wiped off with one's hands. They were not truly part of his personality in the first place.

✦ The secret of Yom Kippur is that it gives us an opportunity to reaffirm our allegiance to God on the deepest level of our being.

27

We have learned that Satan has no permission to accuse Israel on Yom Kippur (*Yoma* 20a). The profundity of this statement lies in the fact that Israel can on this day rise to the level where evil has no hold over them. They see through it; they perceive its utter vanity and falsity. This is the experience of redemption on the individual level, corresponding to messianic redemption on the world scale. This is the "secret light," the light of the spirit, which is within our grasp on this day.

If we wish to obtain the heavenly aid which is so abundantly available on this day, we have to *want* it, to yearn for it, to work for it, and to earn it by *teshuvah*.

29

On a metaphysical level, one can conceptualize Hashem as a *nosei* -- a subject in the most absolute sense. His omnipotence is expressed in a number of ways: the creator of worlds, the *Ein Sof*. Hashem continually renews His creation (*mehadesh betuvo bekhof yom tamid ma'aseh bereshit*) such that our very world depends on His constant involvement as Creator.

Man, created in His image, crowned with honor, was given the imperative to walk in His ways -- *vehalakhta bidrakhav*.⁶ Explaining this imperative, the Rambam (in the introduction to *Hilkhot De'ot*) uses the expression *lehidamot lo* -- to imitate him. The Rav says that imitation of Hashem is not limited to performing acts of compassion (*Masekhet Smakhot Eivel Rabati* 6:1), but extends to imitation of the essential attribute of becoming a *nosei*. In keeping with this imperative, man must therefore strive to become subject and not object (*nisa*), one who influences one's surroundings (*mashpia*) rather than one who is influenced (*mushpa*), one who creates and is not created, one who acts and is not acted upon, one who controls his environment rather than being controlled by it.

✦ A person as subject is blessed with free will. This gift was not given to inanimate objects because their essential nature is

that they are passive. Free will allows man to fulfill his role as a subject.

ה"א. דהנה כאשר יהודי חושב לעצמו איככה יוכל להגיע להיות דבוק בה' אחרי כל חטאיו שיצרו מחיצות ברזל ומסכים המבדילים בינו לבין השי"ת. הרי אין ארור מתדבק בברוך. והתשובה לזה היא בדברי הנביא כי כשלת בעונך. אל יפול ברוחו וכל ימנעוהו מעשיו מלהשיג את התשובה הראוי'. כי כל מה שיהודי חוטא אינו בצעם אלא כשלון. כי נשמתו של יהודי היא חלק א' ממעל. ואין אדם חוטא אלא א"כ נכנסה בו רוח שטות, איש יהודי איננו מסוגל לחטוא רק מתוך שנסתלקה ממנו הדעת. ואפילו כשיהודי חוטא במרד ובמעל, אין זה אלא כשלון. כי אם הי' יודע ומכיר את גדלות הכוונת כראוי לא הי' חוטא, ובודאי לא הי' מוכר את כל הבכורה בעבור נודי עדשים של תאוה בהמית, ורק שרוח שטות נורקה בו ואינו בדתו ולכך חטא, א"כ דינו כאדם החוטא מבלי דעת. כי אם יהודי הי' מכיר את גדול פגם החטא ג"כ לא הי' חוטא.

28

ועוד סיפר מרן ז"ע המשל מהרה"ק מרודין ז"ע שהי' למלך מנורה יקרה מאד משובצת באבנים טובות ומרגליות שאין כדוגמתה בכל העולם, והיתה מאידה בהיכל המלך, והי' שם איש אחד שוטה אשר חמד בלבו את החבל שהמנורה תלוי בו וחתך אותו לקחת לעצמו ועי"ז נפלה המנורה ונשברה ונהי' חושך בהיכל המלך. והמלך שהוא מלא רחמים, כאשר באו להעניש את האיש השוטה אמר המלך שלא שיך להענישו על כל החשכות שעשה אלא רק על החבל, הרי שוטה הוא ואינו מבין את משמעות החשכות שנגרמה ע"י מעשהו. ובוה פי' מאה"כ (תהלים סב) ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו. דלכאורי צריך להעניש את החוטא לפי גדול הפגם שגרם בחטאו, אך לך ה' החסד שאינו מעניש לאיש יהודי רק כמעשהו. וכאמור כי כשלת בעונך, אפילו בענינים שאינם מסוגל לשוב עליהם בתשובה גם בהם הוא רק בגדר כשלת, ויכול הנך עוד להגיע לתשובה מאהבה שהיא עד ה' אלקיך.

30

In light of this distinction, we can define sin in these simple terms. Sin occurs when man becomes an object, when he changes from *glavra* to *heftza*, when he is transformed from a creator to a victim.

31

The simplest verbs which denote the dichotomy between a subject and an object are those of ascent and descent, respectively. Ascent involves an act of overcoming the force of gravity, while descent involves succumbing to this force. Gravity is a force that is not characteristic of personality, it is characteristic of objects, things. If a person loses his dynamic, subjective existence and cannot counteract various forces which tend to pull him downward, he is acting as a simple object.

Not coincidentally, ascent and descent are Biblical metaphors for mitzvah and sin, respectively. When Israel sinned during the Golden Calf incident, Hashem's instructions were for Moses to descend Mount Sinai, while upon his reacceptance of the Tablets, the command was for Moses to ascend. The breaking of the Tablets as an expression of Israel's sin reflects the metaphor of descent, commemorated on the 17th day of Tammuz when Moshe was commanded, "Go descend" (Exodus 32:7). In contrast, the reestablishment of the Tablets commemorated on Yom Kippur, involving an act of self-creation as Moses himself hewed the tablets (Exodus 34:1), reflects the metaphor of ascent ("Ascend Mount Sinai in the morning" [Exodus 34:2]). Ascent is also closely associated with Jerusalem and the Temple: "You shall arise and ascend to the place which the Lord your God has chosen" (Deuteronomy 17:8).

34

Sin transforms a person into someone who is acted upon or influenced. In response to the very first sin, when Hashem confronted Adam after eating from the tree of knowledge, Adam's response was, "The woman who You gave to be with me, she gave it to me..." (Genesis 3:12). When Hashem confronted Eve in turn, the response was similar, "The snake tricked me and I ate" (Genesis 3:13). Both emphasized their helplessness in overcoming an external influence that "forced" their fall. Suddenly, man as the crown of creation, sent forth to conquer the earth ("fill the earth and conquer it" [Genesis 1:28]) succumbed to the very environment he was created to control.

Regarding sin, an analogy is made to sleep. Sleep is an absolute passive state, in which man is pure object. The insistent demand of the shofar, according to the Rambam, is the imperative to awaken oneself. When he is awake, man can protect himself and control his environment, but he is powerless when sleeping.

37 On Repentance - Ed. P. R.I.

Thus we see that there are two levels of separation—the first, from sin and the second, divergence from the path leading to sin. Sin is not created *ex nihilo nihil*. Evil-doing is the product of a certain atmosphere, of favorable conditions—flattery of men in positions of power, indolence, imagined or real fear, weakness or spinelessness; such is "the path of sin."

Even when we do not actually commit a wrongdoing, we often find ourselves on the "path of sin." Along the sides of this road, sin is permitted to bud, flower, bear fruit and take root. Like any other organic creation, sin requires an environment in which it can flourish, absorb nourishment, and thrive under the warm rays shining down upon it, as does a sprouting tree.

For acquittal of sin (*kapparah*), remorse is sufficient. Only a person who actually commits a transgression needs to seek *kapparah*. However, in regard to purification, abandoning the act of sin is only a partial remedy. Refraining from sin in accordance with what is specifically forbidden in the law is necessary, but more than that is demanded. One must turn away from any temptation to walk in the "path of sin"—"Let the wicked man leave off his way and the man of evil deed his thoughts..."

33

In the Yom Kippur Temple service (the *Avodah*), the object most closely identified with sin is the *sa'ir hamishtalei'ah*, the scapegoat. The mishnah in *Yoma* describes the ultimate fate of the scapegoat in the ritual: "It went backward, and it rolled and descended until it was halfway down the mountain, where it became dismembered into many parts" (*Yoma* 67a).

Can there be a more accurate description of what sin itself does to a person? Even before his total descent he is broken apart, an abject victim of gravity.

35

What, therefore, is *teshuvah* in contrast to sin? Ascent versus descent. Through sin one is an object, while *teshuvah* allows one to again become a subject. Through sin man is acted

upon, while through *teshuvah* man can act once again. Through sin he is a thing, while through *teshuvah* he becomes a person. Through sin gravity overwhelms, while through *teshuvah* gravity is overcome. When Israel sinned, gravity overcame Moshe, who could not support the first set of Tablets. When Israel then returned in *teshuvah*, gravity was overcome and the second Tablets were indeed held high.^{viii}

36 *Judaica Press Ed. - Tru Adam I*
for you have stumbled in your iniquity—Obstacles have come to you because of your iniquity.—[Rashi]
You see that you have stumbled in your iniquity. Therefore, you must return to the Lord since no one can save you from your obstacles but your return to Him.—[Redak]

עבודת ה' - 38 - 38

תשובה אינה ענין שאדם יכול להשיג באופן ארעי, ובודאי אי אפשר להגיע לתשובה ביום אחד — ביה"כ. עבודה כה גדולה ועקרית דורשת זמן!
ודא עקא: למצוות שבלב איננו נותנים זמן, שנדמה לנו כאילו "ממילא" הן מתקיימות. אבל הוא כלל גדול ברוחניות: שום דבר לא נעשה "ממילא", ודבר שלא נקדיש לו עבודה — לא יהיה לנו. לא שפר חלקן של המצוות שבלב לעומת המצוות המעשיות: למעשה מוגדר אנחנו מוכרחים לתת. הזמן הקבוע להן והן מתקיימות על צד היותר טוב. לכן חז"ל הקדושים לא רצו לסמוך על "לב", ובמקום שאפשר תיקנו לנו מעשה — הדוגמה היא מביטול חמץ, אשר מדאורייתא ביטול בלב סגי; אבל החכמים ראו להחמיר מפני שביטול תלוי במחשבתן של בני אדם ואפשר שיקלו בכך ולא יוציאוהו מלבן לגמרי (עיי' רי"ן ריש פסחים ד"ה אלא)... עד כדי כך קשה לסמוך על "לב"! והנה תשובה היא מצוה התלויה לגמרי בלב, וחז"ל לא מצאו לה איוה מעשה שיבטיח את קיומה, ויה"כ שלנו, בלי עבודת הכהן הגדול ובלי השעיר לעזאזל, הוא יום הג' ואת לבנו אנחנו צריכים להכין לקראתו.

X. Regret: One must understand in his heart that his having left God is evil and bitter. He must affirm within his heart the idea that punishment exists and sins are avenged, as it is said, "Vengeance is mine and recompense" (Deuteronomy 32 : 35), and, "Be ye afraid of the sword; for wrath bringeth the punishments of the sword" (Job 19: 29). He must regret his evil deeds and say within his heart: "What have I done? How was it that the fear of God was not before my eyes and that I did not shudder before the admonitions against sin and the severe judgments (for

מצד עברם על מצות ה', - אין זו החרטה הצריכה למצות התשובה, החרטה המחוייבת מצד מצות התשובה הוא שיתחרט בדוקא על דרך שכתב הר"י בעיקר החרטה, ואין זה סתם דברי מוסר אלא ה ל כ ו ת ח ר ט ה, אך שצריך האדם לעשות מצות חרטה, מצות חרטה היא שיתחרט האדם דוקא מחמת שכן צוה ה', ולא מצד השכל.

41 ע"פ סו"ר ר"י (ו"ל)

ב. החרטה: כל חטא הוא מחיצה בינינו לבין הבורא; מחשבה זרה אחת - מחיצה אחת, דיבור אסור - מחיצה אחת, כעס אחד - מחיצה אחת. אלף מחשבות זרות הן אלף מחיצות, אלף דיבורים אסורים - עוד אלף מחיצות, אלף מכשולים במידות רעות - עוד אלף מחיצות - כמה מחיצות היקמנו במשך שנה בינינו לבין בוראנו? ואיך לא נתחרט על חטאינו ועל המחיצות העבות ר"ל שהקמנו בינינו לבין הבורא! וכתב רבינו יונה "כי התשובה השלימה להנקות מפשע רב, כי יקוד היגון בנפשו כיקוד אש" (שע"ת ג. רה). הרי שלימות התשובה תלויה בגודל החרטה. מחשבה מיכנית על הצורך בתשובה ומחשבה לעזוב החטא בלי חרטה אמיתית היא רחוקה מתשובה!

42 אמנם הגר"ס ז"ל הקל מעלינו את עבודת התשובה: "ידע האדם כי כל עבירה

תחלק לבחינות שונות, יש אשר כבד לפניו לשמור ממנה, ויש באותה העבירה עצמה אשר יקל לפניו בעתים שונות, או במצבים שונים, כמו בביטול תורה... ובכל פרטי העבירות, העבירה אחת תחלק לבחינות שונות לפי מצב האדם ותכונתו... וזוה התקוה לבוא לאיזו בחינה בהעבירה הלזו ביום הכיפורים לבעל תשובה גמור, לקבלת עזיבת החטא בבחינה הקלה לפניו, קבלה אמיתית אשר אין צורך לגודל מעלתה לטוב לו בזה ובבא".

44

ראשית האדם צריך לקחת את פרטי העבירה הקלים ביותר ולתקנם, וזאת א. כיון שהם יותר קלים, א"כ נקל יותר לתקנם, נוסף לכך גם הקבלה להבא תהיה יותר יציבה: ב. שהרי אמרו "לפום צערא אגרא", וכך גם בעבירה, ככל שהנסיון יותר קשה כך לעומת זאת העונש יותר קל, וכשהנסיון לעמוד כנגד העבירה הוא קל יותר אזי העונש על כך קשה יותר. ולכן ראשית צריך לתקן את הדבר הקלים, שעליהם אין הנסיון כ"כ קשה להיזהר מלהיכשל בהם, ומאיך התן עליהם כשלא עמד בנסיון גדולה יותר.

46

הרמב"ם (הל' תשובה פ"ב ה"ב) כתב: "ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשה עוד שנאמר יעזוב רשע דרכו וכו', וכן יתנחם על שעבר שנאמר כי אחרי שובי נחמתי, ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם" - הקבלה להבא צריכה להיות מושגת על הכרת עומק החטא, ע"י שהאדם מכיר את חטאו ומתחרט בחרטה גמורה ומתכוין בכל לבו לשוב בתשובה, ואפילו בבחינה קטנה מסוימת מחלקי העבירה. וכאמור, ב"הכ"פ מכח עיצומו של יום זוכה האדם לסייע מיוחד ממרומים לכך, שהארה זו חודרת דרך טומאת העבירות וטמטום הלב. וכשהאדם זוכה לשוב באמת זה כבר "יעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם", הרמב"ם אינו כותב "יודע העתידות" אלא "יודע תעלומות", כשהאדם עומד ב"הכ"פ בדביקותו לפני ה', ומכיר את עומק חטאו ומקבל עליו קבלה בבחינה מסוימת, זהו - "יעיד עליו יודע תעלומות".

43

כל עבירה מתחלקת לבחינות שונות, בכל עבירה יש זמנים ומצבים שקל הוא לאדם ומסוגל יותר להיזהר מלהכשל בעבירה, ויש אשר הנסיונות לעמוד כנגד אותה העבירה קשים מאוד. ולדוגמא: ביטול תורה, יש מצבים שאדם יכול יותר בנקל להתגבר על יצה"ר דביטול תורה, ויש אשר הנסיונות בו קשים מאוד, או באיסורי שבת שרבים הם פרטי חלקי העבירה, יש פרטים שקל יותר לשומרם, ויש פרטים מאיסורי שבת שקשה יותר השמירה והזהירות מלהכשל בהם.

45

וזאת חידש הגר"ס ז"ל, האפשרות להיות בעל תשובה גמור קיימת גם בחלקי העבירה. לדוגמא: איסור לשון הרע עונו חמור עד למאוד, כדברי הגר"א ז"ל באגרותיו: "כי החטא הלשון על כולו כמאמר חז"ל (תוספתא פאה פ"א) אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב וכו' ולשון הרע כנגד כולם". אם אדם יקבל על עצמו להיזהר בלשון הרע ואפילו רק בזמן מסוים, אזי תיקן בזה בבחינה מסוימת את עונו הלשה"ר ונעשה בעל תשובה גמור בחלק מהעבירה. וכן הוא גם בביטול תורה, כשמקבל על עצמו שאינו מפסיק מתלמודו באמצע לימודו - ואפילו אם מקבל שאינו מפסיק בחלק מזמן לימודו - הרי הוא בעל תשובה גמור בחלקי העבירה. וע"י בחינה קטנה זו זוכה כבר לכפרת "הכ"פ גמורה. אמנם צריך לדעת, אף שהגר"ס הקל מעלינו את עבודת התשובה דיוהכ"פ ע"י קבלה בבחינה מסוימת בחלקי העבירה, מ"מ ודאי שהאדם מצדו צריכה להיות אצלו השאיפה להמשיך לעלות ולהתעלות בתיקון כל פרטי העבירה זו ושאר

47 ע"פ סו"ר ר"י (ו"ל)

"יוה"כ דבר טוב למאד, יום סליחה וכפרה, לא היו ימים טובים לישראל כיוה"כ, אין לנו דבר טוב ממנו, אם היינו עושים ההכנה הראויה לתיקון דרכינו, כי יוה"כ מכפר עם התשובה היא עזיבת החטא - אכן גם המעט טוב מאד, אין ערוך לו בעניני תבל, לראות ביוה"כ שתהיה איהו קבלה להבא ביוה"כ.